



TÜREL SARANLI

1940, 14 Ocak 2025, Ankara

* ODTÜ Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi,
Prof. Dr.

TÜREL SARANLI'NIN ARDINDAN

Ayşen Savaş*

Türel Hoca benim hocamdı.

Onunla tanışmam öğrencilik yıllarıma, ODTÜ Mimarlık Fakültesinde birinci sınıf eğitimine dayanır. Türel Saranlı ve Bilgi Denel, Bauhaus öğretisi doğrultusunda biçimlenen bu ilk yıl stüdyosunun en kıdemli ve belirleyici isimleriydi. Türel Hoca'nın yapısal ve rasyonel dünya görüşü, dönemin entelektüel ortamını şekillendiren sistem teorisinden besleniyordu. Bu yaklaşım, onun yalnızca derslerinde değil, mimarlık düşüncesine olan katkılarında da açıkça hissedilirdi. Bu entelektüel zeminde, onun ismiyle ve öğrencilerim Sezin Sarıca, Bengisu Derebaşı ve Serra İnan'ın desteğiyle düzenlediğimiz sempozyum ve sergi, sonrasında Getty Koruma Enstitüsü tarafından desteklenen "Modern Olarak Korumak" projesine önemli bir zemin oluşturdu. Bu sürecin en değerli çıktılarının biri, bir bölümü Türel Hoca'nın kişisel arşivine dayanan kapsamlı bir belge derlemesi oldu. Bu arşivin sergilenmesi bir bakıma onun birinci sınıf mimarlık eğitimine yaptığı katkıyı kutlamaya vesile oldu. ODTÜ Mimarlık Fakültesinde düzenlediğimiz "İlkler

Sergisi" ve sonrasında hazırladığımız sergi kataloğu hem onun hem de o dönemki öğrencilerimin katkıları olmadan gerçekleşemezdi.

Türel Hoca aynı zamanda benim danışmanımdı.

Bilgiyi büyük bir cömertlikle paylaşır, düşüncelerini açık yüreklilikle dile getirirdi. ODTÜ Bilim Müzesi ve paralelinde geliştirdiğimiz MKEK (Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu) Müzesi projeleri sırasında süreci yakından izledi; özellikle boya, yapım ve malzeme konularında sorduğum sayısız soruya sabırla ve titizlikle yanıt aradı. Yardımcı doçentliğim sırasında üstlendiğim öğrenci topluluklarının desteklenmesi gibi zorlu süreçlerde onun desteği benim için belirleyici oldu.

Türel Hoca aynı zamanda oda arkadaşımı.

Uzun yıllar 57 numaralı odayı paylaştık. Kusursuz bir oda arkadaşıydı. Kişisel hiçbir eşyasını iş yerine taşımadığı ve hiçbir yerde 15 dakikadan fazla kalmayı sevmediği için bana alabildiğine özgürleştirici bir paylaşım ortamı yarattı. Odaya adım atar atmaz, o günün



Türel Saranlı - 1.Yıl Mimarlık Eğitimi Sergisi
(Ayşen Savaş, Sezin Sarıca, Bengisu Derebaşı
ve Serra İnan tarafından düzenlenmiştir)
ODTÜ Mimarlık Fakültesi, 16 Kasım 2018.



Türel Saranlı - 1.Yıl Mimarlık Eğitimi Sempozyumu (Ayşen Savaş, Sezin Sarıca, Bengisu Derebaşı ve Serra İnan tarafından düzenlenmiştir) ODTÜ Mimarlık Fakültesi, 16 Kasım 2018. (Tanay Saranlı, Afşar Saranlı, Ayşen Savaş, Selahattin Önür, Bengisu Derebaşı, Güven A. Sargın, Türel Saranlı)

meselerine masaya yatırır; günlük yaşam kaygılarını onunla paylaşır, çözüm önerilerini dikkatle dinlerdim.

Ayrıca benim nikâh şahidimdi.

Bir öğrenci gezisi sırasında, Pire Limanı'nda düzenlediğimiz törene katılmış ve nikâh şahidimiz olmuştu. Aile fertlerimizin bulunmadığı bu törenin bizim için anlamı büyüktü; onun oradaki varlığı bize hem güven hem de sevinç verdi. Yıllar içinde ve özellikle babamın aramızdan ayrılmasından sonra anneme gösterdikleri ilgi bizleri ayrıca mutlu etti. Ailemizin yılbaşı kutlamaları onun elleri ile hazırladığı çerkez tavuğu ile zenginleşti.

Türel Hoca ile birlikte birçok proje yürüttük.

Rektör danışmanı olarak görev yaptığım sekiz yıl boyunca, aralarında

Kuzey Kıbrıs Yerleşkesinin de bulunduğu toplam 17 davetli yarışmayı gerçekleştirmeme destek verenler arasındaydı. Bu yarışmalarda sevgili hocalarım Yıldırım Yavuz dekan, Türel Hoca dekan danışmanı, Selahattin Hoca ise bölüm başkanıydı. Düzenlediğim yarışma jürilerinde hep birlikte görev aldık. Türel Hoca özellikle Kıbrıs projeleri sürecinde benim en büyük destekçilerimden biri oldu. Emekli olduktan sonra bile teklifimi geri çevirmeyerek haftalık seyahat yükünü benim yerime üstlenmesi büyük bir özveriydi. Ankara Yerleşkesinde yürüttüğü üstlendiği Sanat Festivali, Bilim Müzesi ve Teknokent projeleri gibi yapıların korunarak dönüştürülmesi süreçlerinde de Kuzey Kıbrıs Yerleşkesi yerinde uygulama ve karar verme becerisi gerektiriyordu. Bu projelerin hayata geçmesinde Baykan Günay Hoca'mızın desteği kadar, Türel Hoca'nın etkisi de unutulmaz.

Birlikte ders verdik.

Dördüncü sınıf stüdyosunda yürüttüğümüz projeler, her seferinde yeni bir araştırma alanına dönüştürdü. Uluslararası yolculuklara katılır, öğrencilerle birlikte sadece akademik değil, sosyal olarak da unutulmaz anılar yaşanır. Tüm bu süreçlerde hocamız düşüncelerini son derece net ifade eder, stüdyo kritiklerinde öğrencinin durumunu birkaç cümleyle özetleme yeteneğiyle hepimizi şaşırtırdı.

Ve birlikte seyahat ettik.

Öğrencilik yıllarımda yaptığımız gezilerin en keyifli anlarını onunla



Ayşen Savaş -Güven A. Sargın Nikah Töreni - Pire Konsoloslugu-14.02.2001 (Türel Saranlı, Güven A. Sargın, Alper Alkan, Ayşen Savaş, Berin Gür)

Türel Saranlı - 1.Yıl Mimarlık Eğitimi Sempozyum ve Sergi Ödül Töreni (Ayşen Savaş, Sezin Sarıca, Bengisu Derebaşı ve Serra İnan tarafından düzenlenmiştir) ODTÜ Mimarlık Fakültesi, 16 Kasım 2018 (Süha Özkan, Ayşen Savaş, Türel Saranlı, İpek Gürsel Dino, Selahattin Önür, Güven A. Sargın)



yaşadığımızı bugün hâlâ anımsarım. Aradan geçen yıllar, o anların değerini daha da artırıyor. Hocalık dönemimde düzenlediğimiz öğrenci gezileri ise onun ve sevgili eşi Tanay Saranlı'nın katılımıyla adeta birer kutlamaya dönüşürdü. Onunla ODTÜ anılarını dinlemek büyük bir zevkti; sohbeti keyifli, kendisi güvenilir bir yol arkadaşıydı.

Türel Saranlı, yalnızca bir hoca değil, yol gösterici, meslektaş, dost ve ailemizin bir parçasıydı. Onunla geçirilen yılların ardından geriye kalan şey sadece bir eğitimcinin ardında bıraktığı öğretisi değil, aynı zamanda zekası, bilgeliği ve insanlığıyla kurduğu derin bağlardır.

Kendisini sevgi ve saygıyla anıyorum.

BİLGE BİR KİŞİLİK

Selahattin Önür*

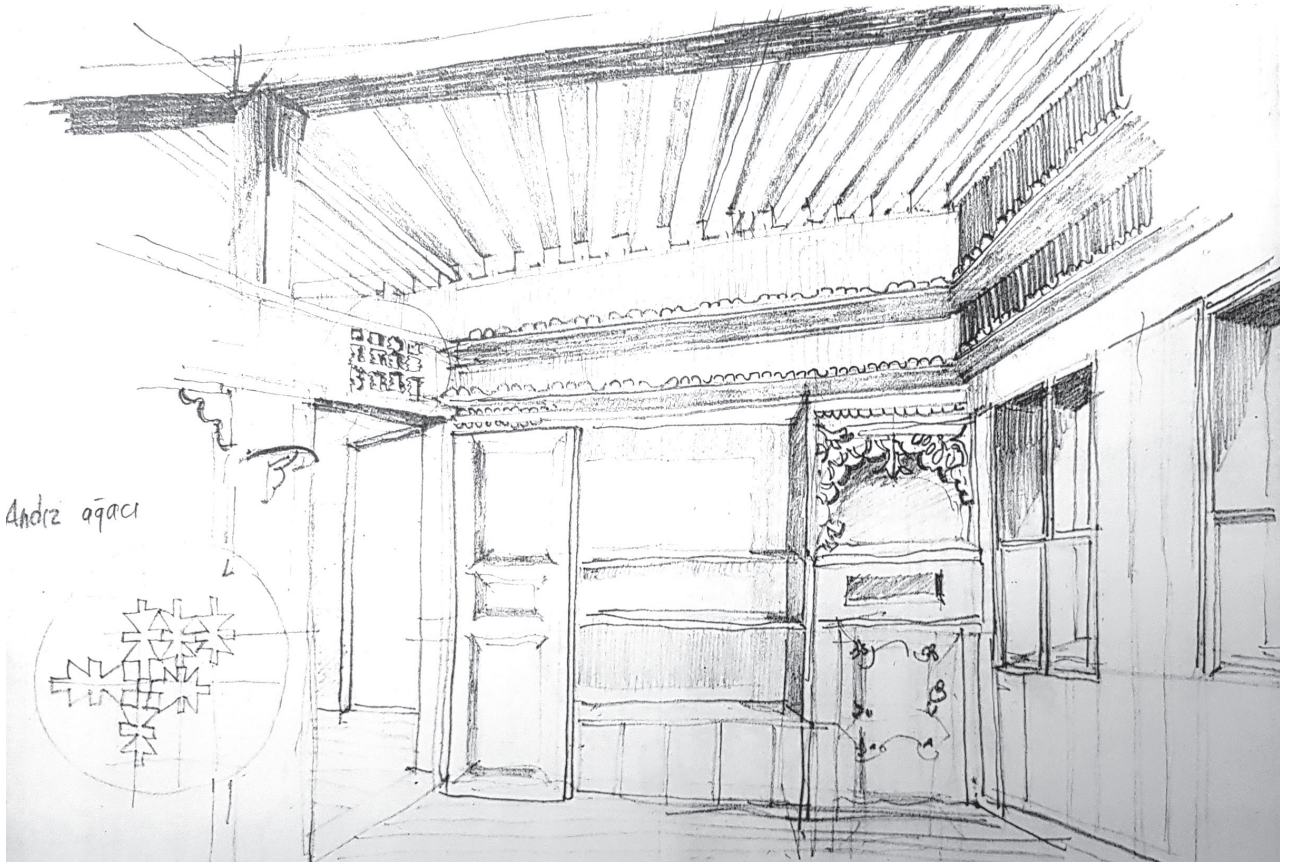
Yetmişli yılların ikinci yarısından, seksenli yılların büyük kısmı dışında, 2009 yılına kadar Türel Hoca ile Mimarlık Fakültesinde on dört akademik yıl birlikte mimarlık birinci yıl stüdyo ortamını paylaşma şansım oldu. Yetmişli yıllarda Bilgi Denel Hoca'nın da bulunduğu beraberliğimiz, Bilgi Hoca'nın ayrılmasından sonraki farklı yıllarda yeni katılan akademisyenlerle de (*whatsapp "basic_canlar" iletişim grubunun üyeleri gibi*) sürdü. Farklı görüşleri, deneyim, birikim ve yetenekleri olan akademisyenler ile birlikte, paylaşımcı ve iletişimsel anlamda örnek bir mimarlık stüdyo kültürünün yaratılması ve sürdürülmesinde Türel Hoca'nın açık fikirliliğinin yanı sıra, bilgisi, duyarlılığı ve akılcılığı ile esprili sevecenliğinin

büyük etkisi olmuştur. Herhangi bir durumda karar ve doğru karar vermenin zorluğunu, sorgulayarak ve akıl yürüterek aşan bilge bir kişiliktir. Onun yol göstericiliği ile alınan kararların yerinde olacağından her zaman emin olabilirsiniz. Stüdyo çalışmalarının hazırlanması ve yürütülmesinde olsun, öğrencilerle Ankara'nın dışında günlerce süren, çeşitli durumlarla karşılaşabildiğimiz çalışma gezilerinde olsun, varlığı ile güven duyardık. Bu duygudur ki, doksanlı yılların ortasından 2007 yılına kadar süren bölüm yönetim görevlerim sırasında da, kurumsal, ulusal ve uluslararası, karar verilmesi gereken çok farklı konu ve durumlarda danışma ve görüş alma gereksinimi duyduğum ender kişiydi. Özlemle anıyorum.

* Atılım Üniversitesi Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi, Prof. Dr.



Eleştirel ve esprili sevecenliği ile her zamanki Türel Hoca! "A Cone In-Between" çalışması 1992, Gordion (Yassihöyük)



ARCH 102 Stüdyosu 1998 Bahar Dönemi son projesi için yerinde araştırma / belgeleme çalışmaları Kayaköy* - öğrencilerle çalışmalar sürerken Türel Saranlı Hoca'nın yerinde yapmış olduğu eskizler.

*(1920'lerde Rumlar tarafından mübadele nedeniyle terk edilen ve 'hayalet' olarak kalmış Fethiye'ye bağlı yerleşke)



* ODTÜ Mimarlık Bölümü Eski Öğretim Üyesi

TÜREL İLE BİRBİRİMİZDEN FARKLIYDIK AMA İYİ BİR İKİLİYDİK.

Bilgi Denel*

ODTÜ'ye hoca olarak girmemi ve Türel Saranlı ile birlikte Temel Tasarım dersleri vermeye başlamamı Eğitim Bakanlığı'nın Princeton Üniversitesi'nden 1963 yılında Mimarlık Bölümü'nden aldığım MFA diplomasına denklik vermemesine borçluyum.

Robert Kolejde inşaat mühendisliği alanında yüksek diploma aldıktan sonra Princeton'da Mimarlık okudum, New York'da SOM'da çalıştım ve daha sonra emekliliğime dek çalıştığım San Luis Obispo, California'daki Cal Poly'de kısa bir süre ders verdim. Türkiye'ye döndükten sonra iki yıl süren askerliğim bana temel tasarım konusunda düşünmem için zaman ve olanak tanıdı. Diplomamın tanınması için açtığım mahkeme sürecinde Mimarlık Fakültesi Dekanı Abdullah Kuran beni ODTÜ'de ders vermeye davet etti. Kabul ettim. 1967 sonbahar dönemi idi. Serim ile bu sırada tanıştık. 1968 yazında evlendik. Türel bu sırada Deniz Kuvvetleri'nde askerliğini yapıyordu. Serim, Türel'in ve eşi Tanay'ın üniversiteden yakın arkadaşıydı. Askerlikten sonra Türel mimarlık fakültesine katıldı ve temel tasarım konularına birlikte kafa yormaya başladık.

Türel ile çok açıdan birbirimizden farklıydık. Onun sezgileri çok kuvvetli ve yönlendiriciydi. O, yayınları gözden geçirip içlerindeki fikirleri hızla yakalarken, ben çok ve derinine okurdum. Tasarım ve kurgu sistemlerini öğrencilerle tartışarak yüksek sesle parçalamayı seviyordum. Türel'in

yaklaşımı daha sakin, gereksiz efordan uzak, ama hep hesaplı ve can alıcıydı. Ben politik ve sosyal olarak doğru olanın tersine giderken, O mantık taraftarı olmuştu hep. Fikir birliği aramadık hiçbir zaman. Aynı bakış açılarımızın ve farklı düşünmemizin gerekliliğinde hemfikir olduk. Öğrencilerin farklı bakış açılarının, farklı problemlerin ve farklı çözümlerin bir arada olabileceğini görmelerini istedik. En iyi çözüme kendi perspektiflerinden doğru olanı savunabildiklerinde ulaşacaklarını düşündük. Sorulara cevapları biz veremezdik. Öğrencilerin kendi seçimlerini yapabilmeleri için farklı yollar izleyebileceklerini, değişik seçenekler kullanabileceklerini ve kendi cevaplarını üretebileceklerini görmelerini sağlamaktı amacımız. Felsefelerimiz ve perspektiflerimiz birbirimizden farklı olsa da iyi geçiniyor olmamız da öğrenciler için önemli bir model oluyordu.

Aramızdaki denge, Türel'den çok şey öğrenmemi sağladı. Benden farklı düşünenler hakkında daha toleranslı olabilmek ve bakış açılarını anlamaya çalışmak öğrencilerin kendi bakış açılarını geliştirebilmelerine destek verebilmem açısından çok önemliydi. Fikirlerimizin ve bakış açılarımızın zıt olmasına gösterdiğimiz özen ve çelişen perspektiflerimiz de derslerimizin dinamik olmasını sağladı. İyi bir ikili olduk.

Ben ODTÜ'den ayrıldıktan sonra Türel otuz yıldan fazla ODTÜ'de ders verdi. İkimizin de hocalığı zaman içinde evrilmeye devam etti. Birlikte ders vermeye devam etseydik temel tasarıma bakış açılarımız nasıl değişirdi merak ediyorum. Dostluğumuz, arkadaşlığımız hiç bitmedi. Çocuklarımız birlikte büyüdü. Yokluğu hepimiz için büyük bir boşluk yarattı. Alışmaya çalışıyoruz.

Önde yerde Türel ve Ertan Mestçi. Arkada ayakta şoför yardımcısı, gözlüklü Tanju Durukal, Şenol Gözübüyük (Yağız), arkasında Özen Berk, Ayşe Çelikkaptan, Ömer Yağız, Mete Göktuğ, arkasında Ahmet Gülgönen, Güler Gözübüyük ve Erdal Hemen.

1960 yılında Üniversite Yönetiminde olan ve Almanyalı olan Ahmet Tokuş bir grup öğrenciye Alanya'ya bir gezi düzenlemiş, grup Kara Yolları şantiyesinde misafir edilmiştir. Yola çıkış resimleri.



* ODTÜ Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi,
Prof. Dr.

TÜREL SARANLI'YI ANLAMAK...

Güven A. Sargın*

Sevgili Türel Saranlı, öğrencilik yıllarımda yollarımızın kesişmediği ender efsanevi hocalarımızdandı. Bunun ne denli büyük bir kayıp olduğunu ABD’de geçen uzun süreli doktora çalışmamın bitiminde, ODTÜ Mimarlık Fakültesindeki görevime dönüşümün hemen sonrasında anlayabilmiştim.

Yeniden parçası olmaya çalıştığım meşakkatli ikinci kabul dönemimde, doğrusunu söylemek gerekirse, birçok yeni şeyin doğduğuna da tanıklık etmiştim. Memnuniyetle kabullendiğim türetilmiş gelenekler hasıl olmuştu; bunlardan bir tanesi de dönem sonlarında satirik bir dil ve içerikle duvara nakşedilen “hoca karnesiydi”: Fakültemizin en görünür yüzeylerinden bir tanesi adeta bir yüzleşme mecrasına dönüştürülmüş; mimarlık bölümü öğretim üyelerinin dönemsel akademik ve sosyal başarıları fakülte bileşenleriyle korkusuzca paylaşılarak kamusal bir alan yaratılmıştı – öğrencilerimizi sanırım bir kez daha tebrik etmem gerekiyor. Çoğumuzun merakla ve biraz da endişeyle beklediği dönem sonu notlarımızın mizahi bir amaç içerdiği kesindi ve fakat gerçekçi bir tarafı olduğunun da hepimiz ayırdındaydık. İlk yılmda payıma düşen notu dikkatlice kayda aldığımı, kendimi de olanca tarafsızlığımla gözden geçirdiğimi itiraf etmeliyim. Öte yandan Türel Saranlı Hoca’mızın notu peşi sıra yıllarda da hiç değişmemişti: *The Lord of the Department...!* İsmi hep sitayişle duyduğum lâkin henüz teşriki mesaimin olmadığı bir öğretim üyesinin her dönem sonrası en yüksek yıldızı alması ve böylesi bir lâkapla anılması ilk zamanlarda beni hayrete düşürmüştü ve biraz da bir detektif misali kendisini takibe zorlamıştı. Türel Saranlı ismiyle yüzleşmem ve sonrasında kendisiyle tanışıklık kurmam bu döneme denk gelir.

Sayın Haluk Pamir ve süreç içinde hayat arkadaşım da olan, değerli meslektaşım Ayşen Savaş tarafından dördüncü sınıf stüdyosuna davet edilmem benim için bir onur kaynağı olmuştu. Bu gelişmenin Türel Saranlı ile yollarımızın kesişmesine vesile olacağının bilinmezliği ile sevinerek bir kez daha stüdyo eğitimimin bileşeni oldum. Öte yandan, bir sonraki yıl farklı

görevler üstlenerek stüdyo ortamından görece uzaklaşan meslektaşlarımın yol göstericiliğiyle, Türel Saranlı Hoca’mızın liderliğinde stüdyo yürütücülüğünü yaptım; aynı akademik yıl meslektaşım Kerem Yazgan da bize katılmış, üçümüz yaklaşık üç yıl sürecek keyifli bir maceraya atılmıştık. Türel Saranlı sözünü ettiğim verimli ve fakat son derece eğlenceli süreç içinde yakinen tanımaya başladığım, öğrendikçe hayranlıkla sevdiğim önemli bir isim, aslen “Hocam” oldu. Hafızam beni yanıltmıyorsa, anma töreninde de benzer bir yorum dile getirildi: “ODTÜ geleneğidir; herkes birbirine hocam diye hitap eder, sözcüğün kaynağına ilişkin rivayet ise muhtelif. Öte yandan, birisine büyük harfle Hocam dersiniz işin muhteviyatı ve anlamı değişir.” Stüdyo süresince Türel Saranlı sadece öğrencilerimiz için değil, benim (bizim) için de “Hoca” oldu. Biyografisi üzerinden bir güzelleme yapmaya niyetim yok, zaten bunun diğer yazarlarca hakkıyla yapıldığından eminim. Daha ziyade özgün bir aydın sıfatıyla Türel Hoca’nın tasvir edilmesi gerektiğine inanıyorum. Söz gelimi, her dönem için ders izlencesinin tasarımı son derece öğretici olmuş, bizleri entelektüel ama oyunsu bir mecraya sevk etmişti. Hocamızın aynı dönemde dekan danışmanlığını da üstlenmesi sebebiyle, fakültemiz dekanlık katında geçirdiğimiz derinlikli, aynı zamanda dostane cereyan eden, mimarlık veya değil entelektüel tartışmaları asla unutmayacağım. Stüdyo süresince de devam eden, satirik tonlama ve fakat rasyonel akılla bezeli entelektüel tartışmaların kadr-ü kıymetini her zaman dikkatle not etmiştim. Bu süre zarfında kendisiyle anlamlı bir dostluk geliştirdiğimizi söyleyebilirim. Süreç içinde iki ayrı kafadaki meslektaşın birbirlerine mesafeli bir akılcılıkla yaklaşması mümkün olmuştu; sürekli öğrendiğim ve bu vesileyle kendimi mütemediyen müzâkare ettiğim verimli bir diyalogun her daim öncelikli olduğunu kabul ediyorum.

Tüm bunların yanı sıra, 2001 yılında, mezuniyet projesi için yurtdışına yaptığımız eğlenceli bir akademik yolculuk esnasında nikâh şahitliğimizi de yapan sevgili Türel Saranlı ile hoca-öğrenci klişesinden uzaklaşan

bir mecraya süratle evrildiğimizi özellikle ilâve etmeliyim. Hocanın beşerî vasıflarını sevimli bir biçimde dışa vuran bu tarihsel anın Ayşen ve benim için ne denli büyük bir anlam taşıdığını söylememe sanırım gerek yok. Ayrıntılara girmeyeceğim; ancak, sözünü ettiğim babacan tavrın dostluğumuzun pekişmesi sürecindeki en önemli safha olduğunu rahatlıkla itiraf edebilirim: Hocam Türel Saranlı artık dost- meslektaşım da olmuştu.

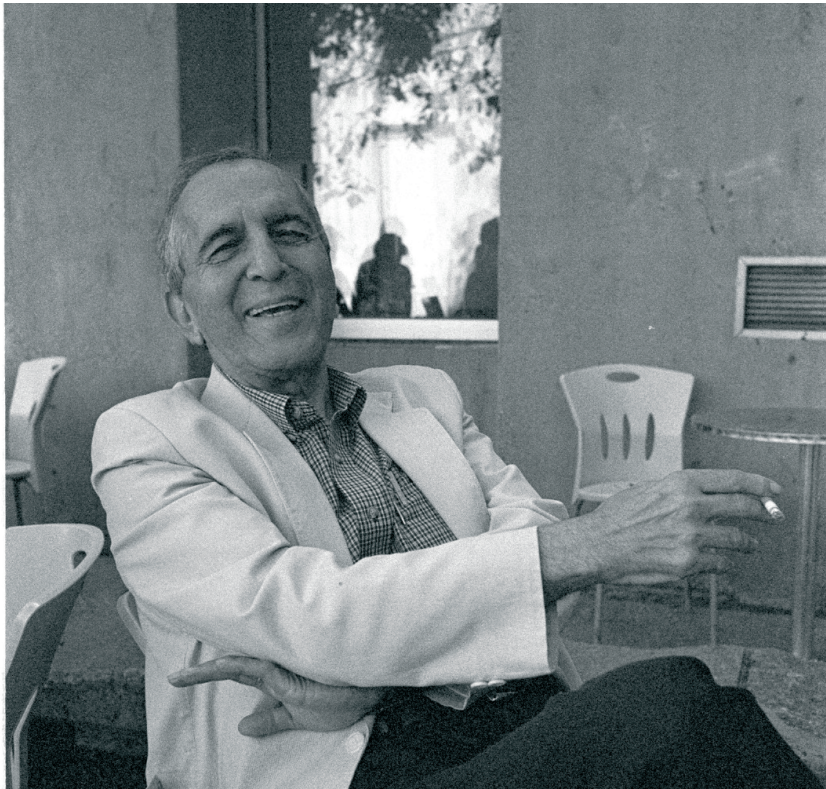
Stüdyo ortaklığımız farklı gerekçelerle üçüncü yılda sona erdi; hepimiz profesyonel ve akademik hayata katkı yapmaya değişik mecralarda devam ettik. Ben derslerimin yanı sıra akademik üretime ağırlık vermiştim. Türel Saranlı'nın yükü ise yeni idari görevleriyle, ODTÜ Rektörlüğü'nün özel görevlendirmeleriyle farklı bir ivme kazanmıştı. Öte yandan, mimarlık fakültesinden hiç kopmayan, varlığını binamızın koridorlarında her daim hissettiğimiz Hocayla olan yakınlığımız süreç içinde daha da derinleşti. 2007 yılından başlayarak idari görevler de üstlenmeye başladım; sanırım Hocayla olan bağıma yeni bir halka ekleyen süreç tam da bu döneme denk düştü. ODTÜ Mimarlık Bölümünü bilen bilir: Nev-i şahsına münhasır bir öğretim ve idari kadrosuna ilâve

olarak, yaratıcı zekâsıyla bezeli dilini, söylemini hiçbir düzlemde sakınmayan öğrenci kitlesi, son derece meşakkatli ve fakat aynı derecede keyifli bir süreç yönetimini talep eder. Bölüm başkanının işi gerçekten zordur. Öte yandan, fikrini sakınmayan gerektiğinde sizi eleştirmekten geri kalmayan dostlarınızla yakın temasınız varsa, en azından yönetiminize halel gelmeyeceğinin güvencesi zaman içinde size yerleşir ve daha az hata yapmaya başlarsınız. Seyyar bir bilge misali, odanıza teklifsizce gelip muhabbete başlayan Hocamın böylesi bir güvenceyi bende yarattığını söylemeliyim; eğer Türel Saranlı'nın kısa ziyaretiyle şereflendirildiyseniz mutlaka ya ortak akılla çözülmesi gereken bir sorun ya da iletilmesi gereken bir tebliğ vardır. Hocamın her ikisinde de çok bilgece davrandığını söylemeliyim. Öte yandan, doğrudan dillendirilmeyen, daha ziyade alt-metinlere yerleştirilmiş öyküleri de dikkatle örmeniz gerekirdi. Zaman içinde Türel Saranlı'ya mahsus algoritmayı kısmen çözdüğüme kaniyim: Hocanın kendine özgü bir akıl yürütmesi, zihni izleği, dili, kısacası üslûbu söz konusuydu; öğrenmenin zaman aldığı ve fakat çözdükçe size daha çok keyif veren, besleyici bir yöntem geliştirmiş olduğunu kayda geçirmem gerekiyor.

İdari görevimin son aşamalarında, kendisiyle dekanlık ofisinde daha seyrek görüşüyor olmama karşın kısa süreli ziyaretlerindeki tatlı telaş muhabbetlerini unutamam. Sözünü esirgmeden Türkiye ve ODTÜ gündemine ilişkin taze yorumlarını yapar, yeri geldiğinde benimle ilgili önerilerini de okulumuzun tarihine dair notlarla paylaşır ve usulca giderdi. Ziyaretlerinde dile getirdiği, bir yerden "zarafetle" ayrılmamız gerektiğine dair ki nasihatleri hâlâ bende saklıdır; sanırım kendisine hak gördüğü şeyi biz dostlarıyla da paylaşmayı önemli addetmişti. Ben 2020 yılında Fakülteyi bir başka emin ele teslim ederek, idari görevlerimden yoğun akademik faaliyetlerime tatlı bir geçiş yapmayı tercih ettim. Hocam ise 2025 yılında aramızdan zarafetle ayrıldı. Aradan geçen bunca zaman sonra, kendisini çok daha iyi anladığımı idrak ediyorum – her ne kadar algoritmasını hala keyifle çözmeye çalışıyor olsam da...

16 Temmuz 2025

Türel Saranlı, ODTÜ Mimarlık Kantini bahçesinde, Haziran 2012. (Fotoğraf: Koray Pekerçli)



* ODTÜ Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi,
Doç. Dr.

TÜREL SARANLI İLE TEMEL TASARIM DERSLERİ

M. Haluk Zelef*

1986 yılında araştırma görevlisi olduktan sonra kendimi Türel Saranlı, Selahattin Önür ile genç akademisyenler Tuğyan Aytaç ve Nihal Bursa'dan oluşan *basic design* öğretim grubu içinde buldum. Değerli Selahatin Hoca'yı tanıyordum, ancak Türel Hoca'nın hiç öğrencisi olmamıştım. İlk kez bu ders vasıtasıyla tanıdığım Türel Hoca öğretim üyeliğine uzanan akademik kariyerimin heyecanlı ve tecrübesiz ilk yıllarında yol gösterici oldu. 10 seneden uzun süren bu temel tasarım deneyimi pek çok eğitici, ilginç, zevkli, eğlenceli anekdotuyla zihnimde yaşıyor. Bunun içinde 12 saat süren bir otobüs yolculuğunun ardından gidilen Kaş'ta bir işkembecide yazılan proje temrini de var, Stüdyo günü yağan kardan 3 boyutlu bir kompozisyon yaparken öğrencilerle sıırıslamak olmak da...

Bunları yeniden anmak duygulandırıyor şüphesiz, ancak Türel Hoca'nın bana önemli bir katkısı olayları, kişileri ya da projeleri duygularla değil analitik bir yaklaşımla değerlendirmenin gerekliliğini vurgulamasıydı. Ben de bu kısa yazıda hocayla ilişkimize biraz daha nesnel yaklaşmak isterim. Böyle yaklaşınca kanımca hocanın akademik ortamımıza önemli katkısı popülist olmadan da popüler olunabileceğini göstermesidir. Eğitimde popülist yaklaşım öğrencilerle empati kurmayı, böylece kısa vadede onlar tarafından da seilmeyi hedefliyor. Oysa Türel Bey ve o nesildeki pek çok hoca, yüksek beklentilerini, ince bir mizah duygusuyla dile getirir, sorgulayıcı tutumlarıyla öğrencileri sarsmayı hedeflerlerdi. Bunun uzantısı olan pek de cömert olmayan notların da katkısıyla, öğrenciler sürekli olarak kendilerine "ne öğreniyorum", "bu mesleğe uygun muyum", "mesleğimi seviyor muyum" gibi yaşamsal sorular sorarlardı.

Bu yaklaşım o zaman da bugün de Türkiye'de standart lise eğitiminden geçen öğrenciler tarafından anlaşılıp onaylanır mı pek emin değilim. Ancak güçlü, ne yaptığını bilen ve ilk eleştiride dağılmayan bireyler yetiştirmeyi önemserdi Türel Hoca. Eğitimin ileriki yıllarında ve mezuniyet sonrasında bu yaklaşımın arkasındaki hedeflerin farkına varan çok sayıda mimar

olduğunu biliyorum. Bu da onun uzun vadede sevgiyle ve saygıyla anılan bir eğitimci olduğunun göstergesi.

Nitekim 2018 yılında düzenlenen "Türel Saranlı: ODTÜ'de Birinci Sınıf Tasarım Eğitimi Sempozyumu" uzun yıllar boyunca bu derslere öğretim görevlisi olarak girip Türel Bey ile mesai arkadaşlığı yapan veya stüdyoda öğrenci olup sonra başka kurumlarda rol alan pek çok eğitimciyi bir araya getirmişti.

Türel Hoca'nın birinci sınıf eğitiminde öğrencilere verilen temrinlerin bütün girdilerinin ve kısıtlamalarının anlaşılması önemliydi. Bunu vurgulamak üzere stüdyodaki her eleştiri günü "what was the problem" sorusuyla başlardı. Tasarım problemini tanıtan metindeki her ifade öğrenciyle yapılan bir sözleşmenin parçası gibi değerlendirilirdi. Örneğin öğrencilere ödev için tanımlanan kâğıtların 49,4 cm ye 33,8 cm gibi ilginç boyutlarda olması da bu sözleşmenin bir parçasıydı. Bu kısıtlamayı görmeyen ve kâğıdını piyasadaki standart bir boyutta veren öğrencinin çalışmasını kabul etmemek bugün biraz sert bir yöntem gibi görülebilir. Ama mimarlıkta tüm sınırlamaların önemli olduğu düşüncesine uyum sağlayan öğrenciler, bunun ötesine geçerek yaratıcı çözümleri aramak üzere sağlam bir dayanak bulmuş olurlardı.

Bu tür kısıtlamaların biri de projenin verilen zamanda teslim edilmesi idi. Buna ilişkin neşeli bir anekdotla yazımı sonlandırmak isterim. Bir sene projeyi Bartın İnkumu'nda vermiştik. İlk aşamada alanı tanımak amacıyla bir inceleme gezisi planladık ve oradaki bir devlet misafirhanesine yerleştik. Öğrencilerden de gruplar oluşturarak gün boyu proje alanında analiz yapmalarını, ardından da bir kısa temrini sonuçlandırmalarını bekledik. Çalışmalar bizim kaldığımız odadaki masada toplanacaktı ve gece 10'a kadar teslim edilmeliydi. Ancak o saatte sadece bir grup çizimlerini getirdi. Baktık gecikiliyor, zaman konusu çok da önemsenmemiş, Türel Hoca, Selahattin Hoca ve ben pijamalarımızı giyip yataklara yattık, sadece komodin ışıklarını yaktık. Geldikleri zaman süreyi geçirdikleri için mahcup olacaklarını ve

bunu da hayat boyu unutmayacaklarımı hesaplamıştık... Sanırım hedefe ancak kısmen ulaşabildik. Öğrencilerin bir kısmı bunu eğlencenin bir parçası gibi değerlendirdi ve hatta fotoğraf makinalarıyla gelip resimler de çekti.

Neyse ki dönem cep telefonları ve sosyal medya öncesiydi...

Türel Hoca'yı sadece stüdyo ortamındaki anılarımızla değil zenginleştirici teknik, mesleki ve etik konulardaki sohbetlerimizle de özleyeceğim.

THE LORD OF THE DEPARTMENT

Tuğyan Aytaç*

He was called among the students as "The Lord of the Department." But to me, he was more than just a "lord" — he was my dear MASTER. While guiding students through their work and introducing new concepts in the basic design course, he also gave me invaluable insights into how to teach the subject. With every sentence he spoke, I found myself learning alongside the students.

I practiced how to handle "those at the back", as he fondly used to call the uninterested students during class. Under his guidance and unwavering confidence in me I grew from an apprentice into an experienced instructor, following his footsteps. Whenever I found myself in a difficult situation or in a desperate mood, I could always feel his support.

His loss left an unfillable void in me, as well as in the field of architectural education. I feel incredibly lucky to

have met him at the very beginning of my academic journey. It was a great privilege to work with him for years, especially in teaching beginners.

He was a dear friend to all of us — wise, kind, and always there when we needed him. He constantly inspired us with his wisdom whenever we gathered around the "holy red table". His brilliant mind helped us view problems from a rational perspective.

He had an excellent sense of humor. Even in critical moments, he could lighten the mood with hilarious comments and make us smile. He would surely have made us smile even at his own funeral — and he would have preferred it that way. I will always remember him with a very big smile in my heart, and I will carry his memories with me, keeping them alive in all that I do.

REST IN PEACE MY DEAR TÜREL HOCAM . . .

TÜREL SARANLI'NIN ANISINA...

Nihal Bursa**

ODTÜ Mimarlık Fakültesinde mimarlık eğitimi almış olmakla kendimi hep çok ayrıcalıklı hissetmişimdir. Eğitim ortamını oluşturan yapılı çevre, mekân ve en önemlisi kıymetli hocalarımız, hiç kuşkusuz, bizlerde güzel izler bıraktılar. Türel Saranlı bu kişilerden biriydi; Bilgi Denel ve Selahattin Önür ile birlikte, temel tasarım stüdyosunu yöneten ekibin bir parçasıydı. Ülkemizdeki eğitim sisteminin yetiştirdiği ortalama bir ergen için okuldaki ilk yılda oldukça sarsıcı bir ortamdır temel tasarım stüdyosu. Nev-i şahsına münhasır bu üç kişinin yönettiği stüdyo şaşırtıcı, zor ve kendi içinde mizahı olan bir dünyaydı. Bir türlü yaptığından tatmin olmayan, uykusuz gecelerde zevkle çalışan tıfıl bir öğrenci olarak stüdyoya götürdüğüm işlerin, zaman

zaman kritiklerle yerle bir olmasına bozulurdum. Ama asıl kendime kızardım, niye ben bunu göremedim diye... Türel Bey, o kendine has tarzıyla, aslında kendimize sormamız gerektiğini ima ederek, kısa, basit sorular sorar, çoğu zaman da ağlanacak halimize bizi güldüren espriler yapardı. Bu, zor bir süreci daha katlanılır ve hatta keyifli kılan bir tutumdur. Ayrıca tüm bunların, stüdyodaki etkileşim, paylaşım ve yaparak öğrenmeye dayalı iklimi oluşturmada ve beraberinde eleştirel düşüncüyü yerleştirmede ne kadar önemli olduğunu zamanla gördük ve yaşadık.

Okulu bitirip asistan olarak eğitim kadrosuna dahil olduktan sonra da Türel Hoca'mızdan öğrenmeye devam

* ODTÜ Mimarlık Bölümü Eski Öğretim Üyesi

** Dr. Öğretim Üyesi

ettim. Temel tasarım stüdyosunda Türel Saranlı ve Selahattin Önür'ün çırakları olarak Tuğyan Aytaç, Haluk Zelef ve ben uzun yıllar birlikte çalıştık. Çok şey öğrendim; ama en kıymetlisi, kadim dostlar edindim. Stüdyo saatleri ve ona hazırlık süreçleri bir okul gibiydi adeta. Bir iki cümlelik, son derece basit gibi görünen ve öğrencinin dört saatte yapması beklenen bir temrini hazırlamak için bazen bizim de neredeyse bir o kadar zaman konuşup tartıştığımız olurdu. Türel Bey de bize sık sık şunu hatırlatırdı: "Tasarım problemi en iyi, öğlen, köfteciye yazılır..." Bu onun, aynen öğrenciye uyguladığı stüdyo pedagojisinin bir uzantısıydı belki de... Hiç köfteciye gidip temrin yazmadık ama, bir sene Kaş'ta, Uluburun Batığı'nı çıkarmak için Texas A&M Üniversitesi'nden Cemal Pulak başkanlığında çalışan uzmanlar ekibi için "kıyıda bir yerleşke tasarlama" senaryosu üretip, yine Kaş'ta bir çorbacıda sabah saat 3'e kadar oturup yazdığımızı hiç unutmuyorum.

Türel Hoca'mızın konulara analitik yaklaşan berrak bir zihni vardı. Bazen bir konuyu, kafası karmakarışık ya da pek çok kavramdan habersiz birinci

sınıf öğrencisine nasıl anlatmalı diye düşünürken, Türel Bey hiç tekrara düşmeden ve gereksiz kelimeler sarfetmeden konuya açıklık getirirdi. Bunda hiç kuşkusuz, kişisel özellikleri yanında, neredeyse okulumuzun tarihine tanıklık etmiş birisi olarak tecrübeleri de etkiliydi. ODTÜ Mimarlık Bölümünün ilk mezunlarından biriydi ve arkasından öğretim üyesi olarak bölüme uzun yıllar hizmet etmiş idi.

Temel tasarım stüdyosunda öğrenciye kazandırılmaya çalışılan en önemli becerilerden biri bağımsız karar verebilme, kararlarının sorumluluğunu alabilmedir. Bunun için de öğrenciyle diyalogda onun sorularına soruyla karşılık vermek, bilmiyor görünmek ya da kararlarını onaylatmak istediğinde çekimser kalmak gerekir. Bu bir anlamda rol yapmayı gerektirir; Türel Hoca bu rolü sevimli bir şekilde yapardı. Öğrencilerin ondan hep sert eleştiriler aldığını, ama onun etrafında toplaşıp gülüşerek dinlediklerini hatırlıyorum.

Sevgili Hocamızdan duyup gördüklerimiz ve öğrendiklerimizin bize katkısı çok büyük; unutulmayacaktır...

14 Haziran 2025, İstanbul

1982 sonrası Bilkent Üniversitesi İç Mimarlık Bölümünün kuruluşunda Türel Saranlı aktif rol oynamıştır. Sağdan itibaren Ali Erten, Nerkis Kural, Cengiz Yener, Türel Saranlı ve soldan ikinci Şenol Yağız.



* ODTÜ Mimarlık Bölümü Eski Öğretim Üyesi

BAZI DOSTUKLAR SOLMAZ VE YOK OLMAZLAR, KÖKLÜ AĞAÇLAR MİSALİ...

Serim Denel*

Türel Saranlı, eşi Tanay ve ailesi ile olan dostluğumuzun kökleri de derinlere, ODTÜ'nün ve Mimarlık Fakültesinin ilk kuruluş yıllarına kadar uzanır. Sınıf arkadaşlığımız sırasında kaleminin becerisi ve yeteneği kadar, konuları kolay kavraması, doğru kararlara çabucak varabilmesi ve mesafeli görünümüne rağmen esprisi ve cana yakınlığı ile bana her zaman rahatça danışabildiğim bir destek olmuştur.

B.Arch, M.Arch... derken mezuniyetimizin hemen arkasından 1963'te, yeni bir öğrenci değişim programı çerçevesinde Türel, Tanay ve bana bu sefer bir master of science çalışması yapmak üzere New York'un Brooklyn bölgesinde bulunan Pratt Institute için birer burs uygun gördüler. Bu, bizler için akademik bir deneyim olduğu kadar bir görgü tecrübesi de oldu. Kısıtlı burs paramızla merak ettiğimiz yeni binaları görmek ve o günlerin adı büyük yetenekli mimarlarını tanımak olanağına sahip olamayacağımızı düşünürken, Türel acele çözüm üretti; "ben gidip bir ehliyet alayım" dedi. New York eyaletinin ehliyet sınavlarını bir seferde geçip sürücü ehliyetini aldı. Sonra, aslında çok kalabalık olmayan sınıfmızdaki diğer öğrencileri de harekete geçirip, "haydi bakalım, iki araba kiralyoruz, arabalara doluşun" diyerek hepimizi toparladı. Bir hafta sonu Eero Saarinen binalarını gezerken, başka bir hafta sonu Marcel

Breuer binalarını ziyaret ettik. Falling Water'a gittik. Hatta I.M. Pei'nin ofisine bile gittik.

ODTÜ'de 1964'de başladığım öğretim üyeliği sürecinde, birinci sınıf öğrencileri için çektiğim *slide*'leri kullandım. Mimarlık derslerinde ele aldığımız sorunları ve derslerde tartışma konusu olan farklı örnekleri bu başlangıç üzerine çoğalttım. İlk gezilerimizde Türel'in ilginç noktaları, mimari çözümleri ve hataları sakince işaret edip bunlara dikkatimizi çekmesinin benim kendi bakış açılarımı geliştirmemde etkili olduğunu düşünüyorum.

Daha sonraları Türel ve eşim Bilgi, temel tasarım (*basic design*) derslerini devraldılar. Mimarlık Bölümünde hep beraber ders verdik.

1982'de Türkiye'den ayrılıp yurt dışına gitsek de her yaz geldigimizde mutlaka gördüğümüz kişiler Saranlı ailesi olmuştur. Çocuğumuz büyürken çeşitli konular için danıştığımız kişiler hep Türel ve Tanay oldu. Aile olarak birlikte yaptığımız yurt gezilerini Türel ilginç gözlemleri, detaylı analizleri ve esprili yorumları ile hep renklendirmişti.

Evet, yokluğuna alışması çok güç. Derin kökleri olan bir ağaç gibi olan arkadaşlığımızın, dostluğumuzun en büyük, ulu bir dalı yok artık. Ama gölgesi hep üzerimizde, çünkü o, kaybolmayacak kadar büyük ve ihtişamlı.

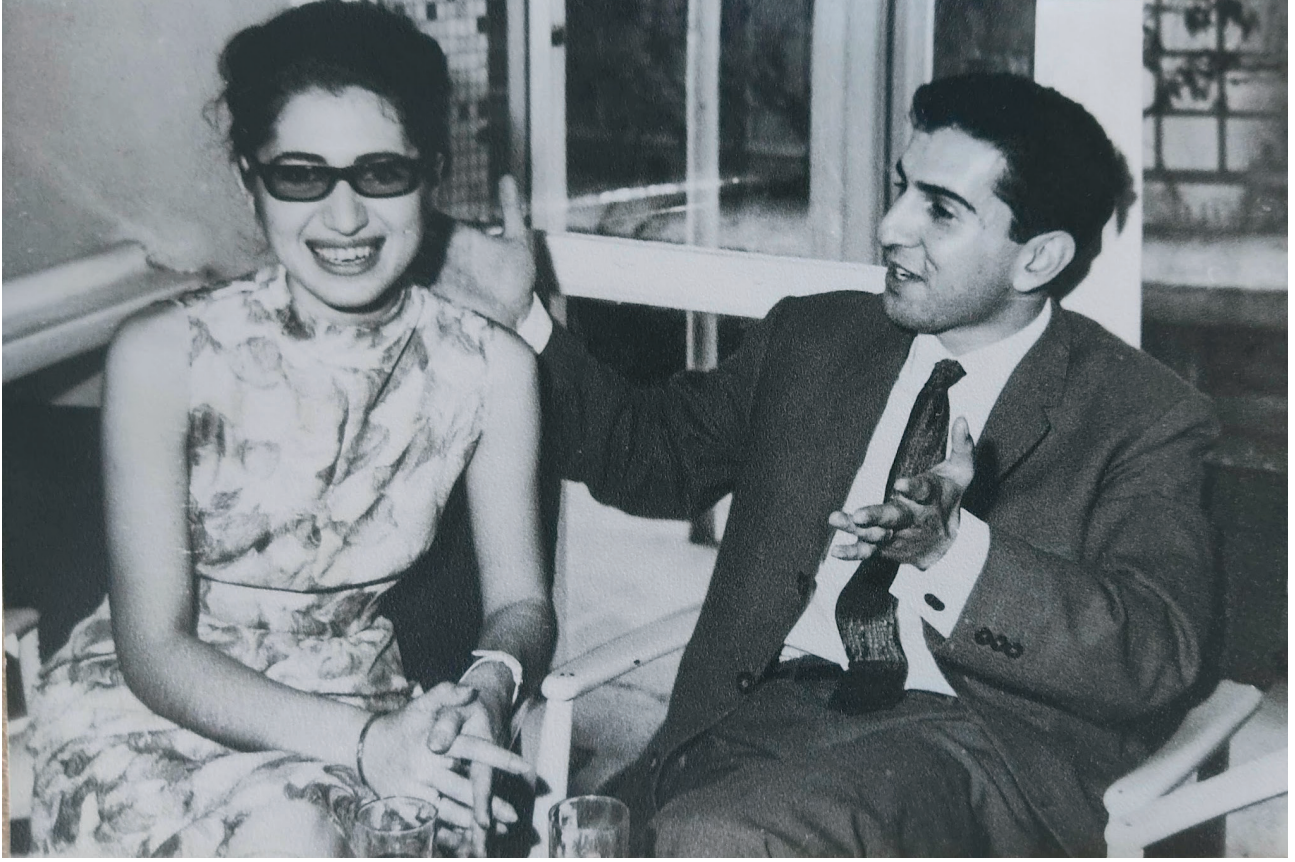
TÜREL AMCA ANISINA

Elif Denel

Türel Saranlı benim için hep Türel Amca olarak var oldu. Annem Serim ve babam Bilgi'nin Türel Amca ve Tanay Teyze'yle olan yakınlığı onu hayatımda hep var etti. Uzun yıllar yaşadığımız Amerika'dan Türkiye'ye ziyarete geldiğimizde onların evinde kalırdık. Ben kendi başıma geldiğimde de hep onların evinde kaldım. Hala da aynı binada oturuyoruz. Tek çocuk olduğumdan *kardeş* kavramını çocuklarıyla büyürken algıladım. Kendimize zaten *kabile* yapısını uygun görmüştük. Kabilemizin sağlam direklerinden birini kaybetmiş olsak

da Türel Amca'nın hep bilgelik dolu esprileriyle taşımış olduğu çatımız sağlam bir şekilde üzerimizde varlığına devam ediyor.

Türel Amca hayatımın her döneminde bana *kritik* vermiştir. Arkeolojiye olan ilgimin pekişmesinde Türkiye topraklarında kabile olarak yaptığımız geziler ve çeşitli geçmişten kalan kalıntılar ve peyzajlar üzerine yaptığımız uzun konuşmalar ve tartışmalar son derece etkin olmuştur. Her bir tartışmanın ardından kucağımda evindeki kütüphaneden bir kitap ya da makale bulmuştumdur. Arkeolojiden



Tanay-Türel Saranlı, 1965 Helsinki'den Türkiye'ye kısa süreli gelişte ODTÜ ziyareti.

tarihe, mimarlıktan korumacılığa ve hatta pedagojiden toplum psikolojisine, benimle paylaştığı yayınlar sırf bilgi toplamaya değil, bilgilerin asıl nasıl analiz edilip organize edilerek karşımızdakileri istediğimiz yönde ikna etmeye yarayacağını göstermekteydi. Tabii benim bunu aslen algılamam da uzun yıllar sonra oldu. Verdiği kritikler sırf entelektüel değildi. İkna edici olabilmenin de kişinin kendisini toplum içinde nasıl taşıdığıyla alakalı olduğunu düşünürdüm. Tabii bunu da tam olarak algılamam uzun yıllar sürdü. Belki de bana "sen aslında bol bol gezecek bir iş bulmalısın" demesi, verdiği kritiklerin benim kafamda oturma sürecinin beklenilenden uzun süre almasıydı. Fikirlerimle hemfikir olsa da olmasa da karşıt görüş sunarak kuvvetlendirmek için çaba sarf etmemi sağlardı. Tabii bunu da tam olarak anlamam uzun yıllar almıştı. Ben kritik vermesine odaklanmıştım hep. Mimarlar zaten hep kritik verir, sözde bina ve mekân üretirler, ama hep kurgulanan şeyleri parçalarlar, diye düşünürdüm. Hayatının her katmanıyla bir hoca, bir

eğitmen olarak etkileşmesini zor bir insan olmasına dayandırırdım. Aslında kompleks bir düşündü. Sevdikleriyle de uğraşırdı hep.

Yıllar önce Tanay Teyze ile birlikte bir etkinlik için gittiği Çeşme'de kalp krizi geçirmişti. Çok korkmuştum. Kabilenin en önemli direklerinden. O gitseydi ne olurdu? Ama çok şükür iyileşti. Yaşadıklarının muzipçe analizlerini yaptı. Kritikler devam etti. Yıllar içinde kabile çeşitli boyutlarda kayıplar yaşadı. Sonra da acelesi varmış gibi Türel Amca gitti. Hala varmış gibi geliyor. Birçok ortamda ne söyleyeceğini, nasıl tepki vereceğini düşünüyor insan. Birçok şeyi sorgularken, "Türel Amca şöyle söylerdi, böyle olayı açıklardı olayı," diye tahmin ediyor, sanki söyleyeceklerini duyuyormuş gibi oluyorum. Varlığı belleğimde, kritikleri hayatın akademik, sosyal, politik ve hatta ekonomik, her türlü katmanlarında hala yol gösteriyor. Umuyorum ki Türel Amca'nın dokunduğu tüm öğrenciler ve akademisyenler, her türlü insan da benim kadar şanslı olmuştur.

* TED Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi, Prof. Dr.

1. "1956'dan 2006'ya ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nin 50 yılı; Anılar, Bir sözlü Tarih Çalışması", Derleyenler: Sevgi Aktüre, Sevin Osmay, Ayşan Savaş, Mimarlık Fakültesi Basım İşliği, 2007

TÜREL SARANLI: YAPMAYI BİLEN KİŞİ

Baykan Günay*

Rönesans'ın yarattığı temel ikili kavramlardan birisini mimarlıkta tasarlama ve yapma eylemleri oluşturuyor. O döneme kadar mimar ya da tasarımcının hem tasarlayan hem de yapan kişi olduğu varsayılıyor. Tasarım terimi 16. yüzyıl civarında birçok Avrupa ülkesinde ortaya çıkmış. Bu, tasarımın yeni bir etkinlik olduğu anlamına gelmemekte, daha geniş inşaat etkinliğinden ayrılarak kendi başına bir işlev olarak kabul edildiği söylenmektedir. Böylece, tasarlamanın yapmaktan ayrılması olgusunun başladığı da belirtilmektedir.

Türel Saranlı ile tanıştığımız zamandan başlayarak kendisine bu gözle baktım ve ODTÜ Mimarlık Fakültesi yayını olarak hazırlanan "1956'dan 2006'ya ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nin 50 yılı; Anılar, Bir sözlü Tarih Çalışması" (1) adlı yayında kendisinin toplum, dönem, eğitim, meslek, yaşam hakkındaki görüşlerinden yola çıkarak bir değerlendirme yapma çabasına girdim. Kendisi bence tasarımın özünü kaybetmeden "yapmayı bilen kişidir" (doer). Yapılan söyleşide verdiği yanıtlar bir döneme, bir nesle ışık tutan, içten gelen görüşleri yansıtmakta, dahası kendi sözleriyle kendini tanımlamaktadır.

Eğitim Modeli

Türel Saranlı, öncelikle kendisine verilen eğitimin modelini tartışıyor. Bu model

sadece evrensellik taşımıyor, öğrenciye kendi ülkesinin koşulları konusunda da bilgi ve beceri kazandırıyor. Bu yapılırken ilgili diğer disiplinlerle olan ilişkilerin de vurgulandığını, salt proje çizen bir mimar değil, yapmayı da bilen bir meslek alanı profilinin de gündemi oluşturduğuna dikkati çekiyor (Saranlı, 2007).

- ODTÜ'ye katıldığım öğrencilik yıllarımda fakültenin vizyonunu tam hissettiğimi iddia edemeyeceğim. Fakat bir süre sonra farkettim ki, kurulan model, her ne kadar üniversitenin strüktürü ve örgütlenme biçimi bakımından "Amerikan modeli" olsa da içeriği itibariyle Anadolu'ya ve Ortadoğu'ya has düşünülmüş.
- Düşünülen şey de şu, "buraları geri kalmış ülkeler, ekonomik anlamda kalkışa bir türlü geçemiyorlar, bunu engelleyen belki bilgi eksikliği var, belki açılımları yok. Bunu sağlamak bakımından öyle bir eğitim modeli kuralım ki bir defa yerel durumla ilgili bilgi alt yapısı zengin olsun, yerellik derken yani bölgecilik anlamında değil, bulunduğu coğrafi mekân, icrai sanat edeceği yer neresiyse orası hakkında doyurucu bir bilgi edinmesi lâzım"; "Sosyal ilişkiler, yapı teknolojisi, mevcut malzeme ve geliştirilebilecek projeler bakımından bulunduğu coğrafyayı tanınması lâzım".

Bu eğitim modelini bir düşüncenin parçası olarak duyumsadığını belirten Türel Saranlı, kendi meslek alanı ile ilişkili olarak yorumlarını sürdürüyor (Saranlı, 2007):

- Birincisi, eğitilecek olan bu kişi, etrafında böyle bir mesleğin gerektirdiği değişik disiplinlerden insanları bulamayacak - bulunduğu coğrafya dolayısıyla - zaten bulsa ülke o durumda olmazdı diye düşünülmüş. Dolayısıyla bu kişinin, mimar dedikleri veya demeyi düşündükleri kişinin, biraz kent planı olması, biraz ekonomi bilmesi, biraz fiziksel planlama bilmesi, toplumsal ilişkileri örgütlemek bakımından biraz sosyoloji bilmesi lazım. İşin bir bu boyutu var.

Türel Saranlı spor giyimiyle, Lefkoşa Büyük Han'da (Baykan Günay belgesi, 2008)



- İkincisi, mimar olması lâzım, ama mimar olma tanımı içine sokulmuş olarak yapı kültürünü bilmesi gerek, onun içerisinde yerel malzeme, yerel yapı teknolojileri, o bölgedeki kişilerin becerileri, vs.
- Üçüncüsü, etrafta mühendis falan da yok, yani plancı olmadığı gibi inşaat mühendisi, tesisat-makine mühendisi de yok. Sonuçta bu kişi, projeyi hazırladığı o yerel ortamda, o coğrafyaya uygun olarak geliştirdiği belki de yerel insanları da kattığı projeyi hayata geçirmek zorunda. Dolayısıyla biraz da yapıyı bilmesi lâzım. Mühendis kadar olgunlukta değil ama ne bileyim iki katlı yığma yapıyı ayağa kaldıracak kadar.

Türel Saranlı bu sözlerle aslında kendi meslek yaşamının ilkelerine de gönderme yapıyor; salt proje yapan değil, herhangi bir projeyi hayata geçirecek bir kişiden söz ediyor ki, kendisi bu sürecin önemli kişilerinden birisidir.

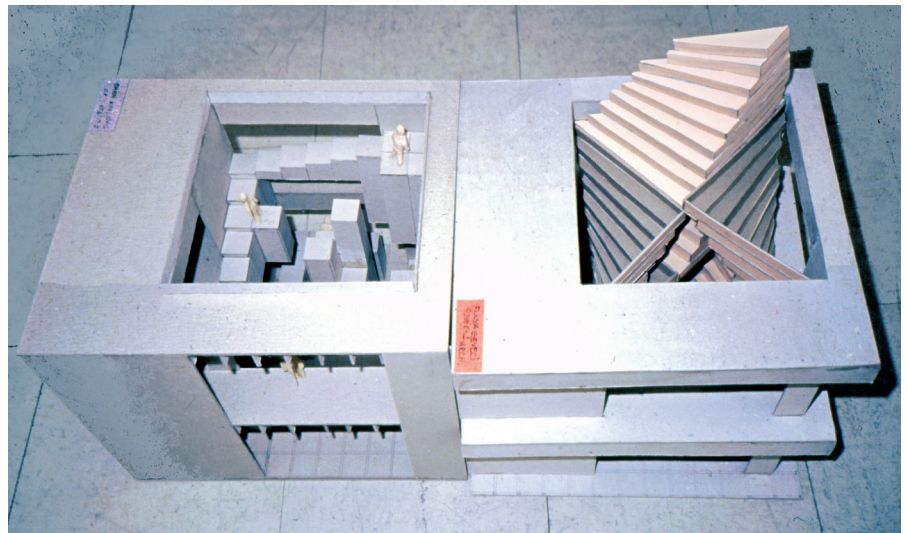
Temel Tasarım

Türel Saranlı ile tanışmam 1980'li yılların sonuna doğru oldu. 1981 yılında eğitimcilik başladığım ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde Agun Evyapan ile birlikte "Planlamada Temel Tasarım" modelini geliştirmeye çalıştığımız o yıllarda sürekli gri tonlu ceketlerle gezen, General Motors Nova modeli bir araba kullanan ciddi görünümlü, ancak sempatik bu kişiyle yolum benzer çerçevede bir stüdyoyu yönettiğinde çakışmıştı. Argun Evyapan ve Türel Saranlı daha önceden tanışıyorlar ve bu çerçevede stüdyo

ortak olmasa da öğrencileri bir ortak konu üzerinde çalışmaya özendirme çabasına girdiler, ben de Türel Hoca ile yakından çalışma fırsatı buldum. Kendisi temel tasarım macerasını şöyle anlatıyor (Saranlı, 2007):

Sevely yazmış, bize ilk *basic design* problemi olarak vermiş. Uzun bir metin: Mekân nedir? Mekânın ilişkileri nelerdir? Mimarlık nedir? Bunların hepsinin cevabı vardı orada ve "bunlara karşılık gelecek olan fiziksel yapıyı yap" diyordu yazıda. Buna mimarlık diyorum ben, bakıyorum da, mimarlığın ta kendisi. Bugün diploma veririm ben onu yapana. Bizim sınıf öyle bir şok geçirdi ki, o zaman, böyle bir problemle, kritik de verilmedi galiba. Benim 7 yılımı aldı "*basic design*" (temel tasarım) neymiş" sorusunun cevabını bulmak. Hani mimarlığı yapamayacağımı farkettim de, çünkü bilmiyorum, hiç olmazsa *basic design*'ı başından öğreneyim dedim. İşte kısmet oldu, 7 yıl sonra *basic design* öğretmeye geldim buraya. Ancak öğrendim. Dolayısıyla, biz böyle bir deneyimin içinden geçmiş bir grubuz. Bugün o şartlarla ilgili nostaljik bir durum yorumu yapmak doğru değil. Şartlar aynı değil, eğitim aynı olamaz, ideoloji, vizyon aynı olamaz. ODTÜ aynı ODTÜ değil, Türkiye aynı Türkiye değil. Dolayısıyla belki mimar da aynı mimar olmayacak.

Türel Hocam 2006 yılı söyleşisinde bölümlerarası ilişkilerin zayıfladığından söz ediyor ve yeni kurulan Şehir Planlama Bölümü ile kendi kuşağının



Türel Saranlı ile ilk karşılaşma: Birinci sınıf şehir planlama ve mimarlık öğrencilerinin üç boyutlu çalışmaları. (Baykan Günay belgesi, 1988)

ilişkilerinin son yıllarda olmadığından yakınıyor. Bu belirlemelerine karşın Türel Saranlı en azından benimle olan ilişkilerini hep sürdürmüştür.

Dekan Yardımcısı Türel Saranlı ve ODTÜ Mimarlık Fakültesi Binasının Doğramaları ve Isıtma Sistemini Yapma Eylemi

Türel Saranlı'nın Mimarlık Bölümüne kabul edilmesi sürecini de kendisine göre hicvederek anlatıyor, (*Saranlı, 2007*):

Benim girdiğimde bir tel parçası veriliyordu. Martin Sevely (Temel tasarım dersinin hocası), Gönül Tankut, biri de sanırım Ekmel Derya idi, üç kişi oturuyordu masanın başında. Bakır teli verince tam ne dediler, sözcüğü hatırlamıyorum ama birşey yapmam gerektiğini anladım. Eğdim bükтім, masaya koydum. Sevely, ... parmağıyla telin bir parçasını gösterdi, "bu telin bu parçasının problemin çözümüne katkısı ne?" diye sordu. Soru gayet rasyonel bir soru, fakat ben bir problem görmüyorum ki ortada. Ben de Sevely'e sordum, "siz problemin ne olduğunu söyleyin, ben de katkısını söyleyeyim" dedim. Bir daha sordu, ben de bir daha aynı cevabı verdim, çünkü benim için telin bükülmesi bir problem değildi. Bükülsün dursun, buruşturabilirsin de. Özenmişim bir şeye, ama bir problem görmüyorum ortada. Neyse o sordu, ben de aynı cevabı verdim, yani kendimi açıklama gibi bir durumda olmadım. "Soru yok, problem yok, cevabı da yok" anlamına geliyor bu. Çok ters bir deneyim oldu bu. Ben, mimarlık değil, bu neyin sınavı olursa olsun, kesinlikle kabul edilmeyeceğimi düşünerek çıktım o sınavdan, ama birçok insan da böyle çıktı. Fakat beni seçmişler, yani o bakır telin üstünden seçmişler (*Saranlı, 2007*).

2000 ile 2003 yılları arasında Yıldırım Yavuz dekandır ve yardımcılarından biri Türel Saranlı'dır. Hocam, bakır tel parçası deneyimi ile problemleri görmekte ve çözümler aramaktadır. Kendisine tahsis edilen odada oturma yerine **yapma** işlemleriyle uğraşmaktadır. ODTÜ Mimarlık Fakültesi binasının bakım ve iklim koşullarına uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Isınma sistemi döşeme

altından bağlandığı için çürümekte ve verimli çalışmamaktadır. Öncelikle bu boruların döşeme kazılmadan döşenmesi gerekir. Binanın en düşük kotundaki stüdyoların tavanından geçen borular ile sorun çözülmüştür.

Binanın doğramaları tek cam döneminden kalmıştır ve büyük ısı kayıpları oluşmaktadır. Çift cama geçmek için alüminyum kasaların çıkartılması gerekmektedir. Binanın mimarı Behruz Çinici bunun aynı şekilde çözülmesini istemektedir. Yani duvarlarda kırım yapılmasını istememektedir. Doğramalar büyük bir çaba ve maliyetle matkaplarla sökülmüş, daha sonra çift camlı kasalar yuvalarına takılmışlardır.

Türel Saranlı makamında oturmaz ve sürekli bir iş peşindedir. Bu arada Kentsel Tasarım stüdyosuna arada bir uğramakta ve birlikte sohbet edilmekteyiz. Konu herşeydir; yaşam, meslek, eğitim, kuram, tasarlama ve yapma, soyutlama ve gerçek arasındaki ilişkiler sürekli olarak konuşma konularını oluşturmuştur.

Gene bir gün Kentsel Tasarım stüdyosunda çalışırken kapı açılıyor ve içeri büyük bir paket taşıyor. Paketin içinde HP A0 yazıcı çıkıyor ve Türel Hoca da güleç yüzüyle içeri giriyor ve "siz iş yapıyorsunuz, bu da size" diyor.

ODTÜ Kuzey Kıbrıs Yerleşkesi Proje Dönemi

ODTÜ – KKTC Yerleşkesinin öyküsü benim için 2000 yılına gidiyor. O dönemde Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden Kuzey Kıbrıs'ta bir üniversite kurmasını istendiği bilgisi Rektör Suha Sevük tarafından üniversite kamuoyuna iletiliyor; buna karşın kimse bunun ne olduğunu ve nerede olacağını bilmiyor. Benim Türel Saranlı ve Ali Türel ile adayı ziyaretim 2000 yılının Nisan ayında gerçekleşiyor. Büyükelçi Ertuğrul Apakan bize adanın Akdeniz ve Orta Doğu içindeki stratejik önemini vurguluyor ve Türkiye'nin dış ilişkileri açısından burada kimi kurumları oluşturması gerektiğini söylüyor. Gerçi adada Lefkoşa'da iki, Gazimağusa, Girne ve Lefke'de birer tane olmak üzere beş adet yükseköğrenim kurumu bulunmaktadır. Apakan bunları yeterli görmüyor ve devletin köklü bir Türk üniversitesini adada kurmak için kararlı olduğunu ifade ediyor. Bunu yapabilecek tek kurumun, Ankara'nın



Türel Saranlı, Baykan Günay (*Baykan Günay belgesi, 2003*)



Kuzey Kıbrıs'a ilk ziyaretimiz; Girne Limanı (*Baykan Günay belgesi, 2000*)

bozkırında örnek bir yerleşke oluşturan ODTÜ olduğunu düşünüyor.

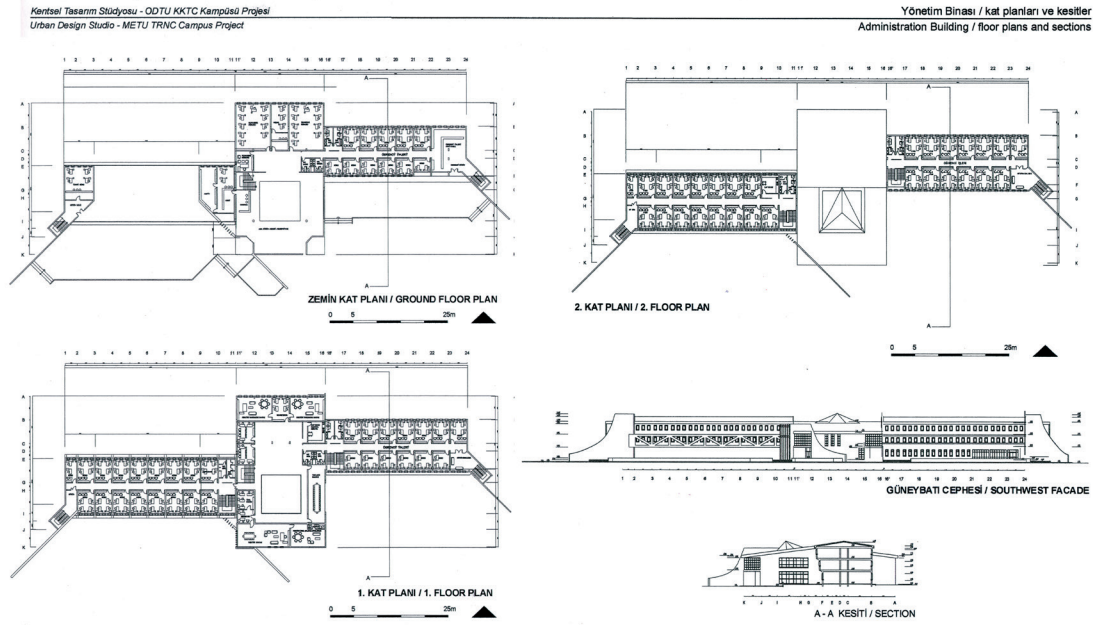
Böylece adaya ilk ziyaret gerçekleşiyor. Sonrasında, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile ODTÜ Rektörlüğü arasında 06.11.2000 tarihinde imzalanan 00.02.02.2.00.04 kod numaralı protokol gereğince, Türel Hoca'nın ısrarıyla bir döner sermaye projesi olarak hazırlanan ODTÜ Kıbrıs Yerleşkesi Ana Planı, kanımca "tasarlama ve yapma" eylemleri açısından önemli bir süreç olmuştur.

O dönemdeki proje takımı Baykan Günay'ın yöneticiliğinde Erhan Acar, Adnan Barlas, Özcan Esmer, Serdar

Özbay ve Türel Saranlı ile Kentsel Tasarım Yüksek Lisans Öğrencileri Zeynep Aktuna (Şehir Plancısı), Ebru Aras (Mimar), Funda Baş (Peyzaj Mimarı), Yener Baş (Şehir Plancısı), Aybike Ceylan (Şehir Plancısı), Ervin Dojce (Mimar), Sevgi Hekimoğlu (Şehir Plancısı), Volkan Kepoğlu (Şehir Plancısı), Ahmet Kındap (Şehir Plancısı), Mustafa İhsan Kızıldaş (Şehir Plancısı), Abdülkadir Yazgan (Şehir Plancısı) ve Derya Yıldırım'dan (Şehir Plancısı) oluşmaktadır.

Tanay Saranlı

Tasarım grubunun izlediği yöntemle göre, yerleşkede yer alacak binaların ön projelerini üretmek ve nasıl bir sonuca doğru gittiğimizi anlamak istiyoruz.



Mimar Proje
Architectural Projects

ODTÜ Kuzey Kıbrıs Yerleşkesi Yönetim Binası; Proje, Tanay Saranlı. (Baykan Günay belgesi, 2001)

Bu, uygulanacak proje değil bir deneme projesidir. Bu çerçevede gene ODTÜ mezunlarından katkı alıyoruz ve Zafer Ulaş Gökhan (Mimar - Misafirevi), Tuncay Kaya (Mimar - Çok Amaçlı Derslik Binası) ve Ilgın Önal (Mimar - Kütüphane) ön proje çalışmalarına katılıyorlar.

Türel Saranlı'dan bir yönetim yapısı (rektörlük) için ön proje tasarlamasını istiyoruz. Söyleşide belirttiğine göre, kendisi mimarlıkla ilgili hiç bir şey bilmemektedir! (Saranlı, 2007)

Yıllar sonra kendime dönüp baktığımda, biz o zaman eğitim adı altında bir savaş vermişiz diye düşünüyorum. Bize kimse bir şey öğretmemiş aslında, bizi eğitmişler diyorlar. Anlatıyorlar birşeyler gidiyorlar, ama o proje üretme süreciyle ilgili savaşı biz yaşadık ve okuldan çıktıktan sonra ben 7 yıl kendime geledim. Mezun oldum, yüksek lisansımı almıştım, ama mimarlıkla ilgili hiç bir şey bilmiyordum. Yıllar sonra dönüp, ben mezun olduktan 7 yıl sonra hoca olduğumda, geldim buraya, *basic design* ile ilgili çok büyük problemler yaşadım. En baştan başladım, *basic design* nedir diye.

Sonuç olarak kendisi proje işini eşine aktarmış ve Tanay Saranlı bizim açığımızı başarıyla doldurmuştur. Artık

nerede ve nasıl bir rektörlük binası yapacağımızı kestirebiliyoruz.

Ben farklı merakları, becerileri, kültürel özellikleri olan kişilerin birarada olmasının bir zenginlik olduğunu düşünüyorum. Öğrenciliğimizde de bu farklılık belirgindi, Ahmet Gülgönen ile Tanju Durusal tasarım derslerinde çok başarılıydılar, onların projelerinden çizim tekniklerini öğrendik, bizim öyle bir dersimiz hiç olmadı. Benim liseden matemetiğim çok iyi olduğundan betonarme, statik gibi derslerde başarılıydım, sınavlardan önce herkes benim notlarımdan çalışırdı, problemleri hep birlikte çözerdik. Serim Denel'in İngilizcesi çok iyiydi, ekonomi, sosyoloji derslerini onunla birlikte çalışırdık. Tanay Dünder (Saranlı) çok güzel maketler yapardı, ben maket yapmayı ondan öğrendim, ama o her zaman en iyiydi. Herkesin iyi yaptığı birşeyler vardı, birbirimizden çok şey öğrendik, eksiklerimizi tamamladık. Ortam bunun için çok uygundu. Zaten her zaman birlikte çalışırdık, hep okuldaydık. Önemli olan, bu çeşitliliği bir araya getiren bir sistemin olması (Saranlı, 2007).

ODTÜ Kuzey Kıbrıs Yerleşkesi Yapma Dönemi

27 Haziran 2001 gün ve 4695 sayı ile çıkartılan yasa, "Orta Doğu Teknik



Projelendirme aşamasında yerleşkenin meydanı olarak tasarlanacak olan yerden Trodos Dağları ve Güzelyurt Ovası'na bakış; Türel Hocam o dönemde, buradaki inşaatların sorumluluğunu üstleneceğini kestiriyor muydu acaba diye düşünmüşümdür. (*Baykan Günay belgesi, 2000*)

Üniversitesinin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)'nde Bir Kampus Kurmasına İlişkin Çerçeve Protokol"ü kabul etmiş ve yasa hükümlerini Bakanlar Kurulunun yürüteceği yasada belirtilmiştir. 23 Ekim 2001 gün ve 24562 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 2001/3024 sayılı Milletlerarası Andlaşma ise 27 Mart 2000 tarihinde Ankara'da imzalanan ve 27/06/2001 tarihli ve 4695 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan "Orta Doğu Teknik Üniversitesinin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)'nde Bir Kampus Kurmasına İlişkin Çerçeve Protokol"ü onaylamıştır. Protokolün 7. maddesinde tanımlanan Kampus Yönetim Kurulu Başkanlığına Ahmet Acar getirilmiştir.

Artık ODTÜ Kuzey Kıbrıs Üniversitesi'nin yasal temelleri oluşmuş ve yönetimi belirlenmiştir. Bundan sonraki aşamada ise yerleşkenin mekânsal yapısının oluşturulmasında yeni bir dönem başlamaktadır.

Projeye Rektör Ahmet Acar sahip çıkmış, Rektör Danışmanı Ayşen Savaş binaların yarışmalar yoluyla üretilmesi konusunda ısrarlı olmuştur. Önemli konu bütün bu yarışmalar ve bina inşaatlarını kim yönetecektir. Sonuçta Türel Saranlı (Yapan Kişi) uygun bulunmuş ve onun yönetiminde düzenlenen yarışmalar ve yürütülen inşaatlarla ODTÜ Kuzey Kıbrıs Yerleşkesi oluşturulmuştur.

Türel Saranlı'nın kendi yeteneklerini belirttiği sözler açıkça kimliğini de ortaya koymaktadır (*Saranlı, 2007*):

Bakıyorum da ben aldığım derslere, kent sosyolojisi okumuşum, felsefe tarihi okumuşum, ondan sonra betonarme okumuşum, çelik okumuşum. Bir de ne bileyim, betonarme kiriş nasıl dökülür onun modelini yapmışım, içine demirlerini dizmişim, camdan bir kalıba dökmüşüm, yani bütün eylemi

yapmışım. O yetmemiş, beni dağ başına götürmüşler, köye veya başka bir yere, toprağı kazdırmışlar, temel döktürmüşler, uyduruk veya iyi bir bina yaptırmışlar.

Mekâna son biçimin verildiği yarışmalar dönemi böyle bir ortamda başlatılmıştır. Bu satırların yazarı, tek kademeli serbest olarak düzenlenen Kampus Yönetim Binası, Kütüphane ve Bilgi İşlem Merkezi yarışmasında raportörlük görevini üstlenmiştir. Daha sonra Türel Saranlı yönetiminde düzenlenen Dörtlü Amfi, Eğitim Bloku, ODTÜ Meydanı, Dinlence Vadisi, Öğretim Üyesi Konutları, Spor Merkezi, Mühendislik Laboratuvarları yarışmalarında da yöneticiler kurguya saygı göstererek yarışma konularını buna göre geliştirmişlerdir.

Zor koşullarda geçen iki yılın sonunda yerleşkenin temelini oluşturan binalar tamamlanmış ve 2005 yılında, yerleşkede eğitime başlanmıştır. Açılış töreninde ben dâhil çok sayıda kişi hazır bulunmuştur. Ancak Türel Saranlı'yı kimse görmemiştir. Bir resmini çekemedim diye hep üzüntü duymuşumdur.

2008 ODTÜ Kuzey Kıbrıs Yerleşkesi Ziyareti

ODTÜ Kuzey Kıbrıs Yerleşkesinde yaratılan çevre, kimi zaman yer seçimi, kimi zaman ulaşım sistemi, kimi zaman yönlenme gibi eleştirilerle karşılaşmıştır. Özellikle mimarlık alanından gelenler ise kimi binaları mimari olarak (kanımca biçemi kastediyorlar), kimi binaları da yapı olarak benimsemediklerini söylüyorlar. Buna karşın bütünü değerli bulunduğu, birçok kişi ve kurumun (mimarlık okulları dâhil) yerleşkeyi ziyaret ettikleri ve beğendikleri söyleniyor. Bunun nedenlerinin tartışılması gerektiğini düşünüyorum. Kuşkusuz, benim de kişisel olarak



07 ODTÜ Kuzey Kıbrıs yerleşkesinin inşaatında Türel Saranlı'nın rolü büyüktür, yaklaşık iki yılda tamamlanan yeni yerleşkeden Trodos Dağları ve Güzelyurt Ovasına bakış. (Baykan Günay belgesi, 2010)



Açılış, 2005; Türel Hoca'yı ara ki bulasın. (Baykan Günay belgesi, 2005)

beğeniye dayalı değerlendirmelerim bulunmaktadır. Gene de, ODTÜ Kuzey Kıbrıs Yerleşkesini bir bütün olarak gördüğümde tüm binaların, yerin oluşturduğu bağlama dayalı olarak oluşturulan bir kurgu içinde yer aldıklarını, bunun sonucunda da bütüne ilişkin niteliklerin bir değeri (*gestalt quality*) olduğunu düşünüyorum.

Açılıştan üç yıl sonra Türel Saranlı, gidip yerleşkenin bir son halini görelim dediğinde bunu menuniyetle karşılıyorum. Ancak bu seferki iş değil bir aile ve eğlence gezisidir.

Kendisiyle yapılan söyleşide yaptığı içten açıklamalarda gene hiciv dolu bir tavır sergiliyor, (Saranlı, 2007):

Birinci sınıfta ara ara kitapçıkları gezip mimarlıkla ilgili bir kitap arıyordum okumak için, Türkçesi de yok, İngilizcesi de yok, niye aradığımı da bilmiyordum ama, telaş içinde olduğumu hatırlıyorum. Sonunda Frank Lloyd Wright'ın bir kitabını buldum ve satın aldım, kendi yazdığı kitaplardan biriydi. O

sırada stüdyoda verilen problemle ilgili araştırma yapıyordum ve oradan okudum "space nedir?" diye. Wright'ın kendine göre romantik tanımları var, onları okuduğumu hatırlıyorum ve bir proje hazırladım ve ben ondan "F" aldım. Şimdi bütün bilgi referansı olarak aldığım adam, dünya çapında bir adam, onu okuyorum, onun söylediği herşeyi yapıyorum. O problemde sorulanlar *spatial continuity* (mekânsal süreklilik), *solids-voids* (dolular-boşlar) gibi konulardı. Kartondan bir maket yaptım, onu yaptım yani, Wright'ı yaptım ben ve Wright "F" aldı

Aile gezisinin konukları yerleşkenin ilk yönetim yapısının temel tasarım ilkelerini geliştiren Tanay Saranlı, eşim Tuba Günay ve Erhan Acar'dır. Bizleri konuk eden Rektör Turgut Tümer, yardımcısı Tanju Mehmetoğlu ve genel sekreter Levent Küpeli ile hem yerleşke gezilmiş, hem de bir Kıbrıs kaçamağı yapılmıştır. Kıbrıs günleri, sanırım Türel Saranlı'nın yaşamında kendisini



Türel Hocam, inşa ettiği mekânı, Frank Lloyd Wright'a nisbet, keyifle temaşa ediyor; bana göre bu kez kendini bulmuş, yerleşkeyi yapmış ve AA'yı hak etmiştir. (Baykan Günay belgesi, 2008)

mutlu hissettiği bir dönemdir. Yeni bir şey üretilmektedir ve kendisinin bunun yapılmasında çok büyük payı vardır. Sezdiğim kadarıyla bunu paylaşmak istemektedir.

ODTÜ Kuzey Kıbrıs Yerleşkesi bir sürecin ürünüdür. Yerleşke için tasarım takımı bir kurgu ve bu kurgunun ilk morfolojik yapısını belirlemiştir. Yerleşkenin bağlamını oluşturan jeomorfolojik yapı ile yapılar ve yaşam arasındaki bağlar önemsenmiştir. Türel Saranlı işin tasarım aşamasından başlayarak, yerleşkenin çekirdek alanının inşasına kadar sürecin içinde bulunmuştur. Yapılan çalışma salt bir

binalar topluluğu değildir, aslında mekânın kurgusu belirlenmektedir.

Bu süreç içinde bir kent parçası, ya da yalnızca bir mimarlık ürünü ortaya çıkartılmamakta, bir yerleşkenin gelecekteki mekânı ve yaşamı kurgulanmaktadır. Tek tek mekânlar ve binalar bu kurguya göre gerçekleştirildiklerinde bir yaşam çevresi oluşacaktır. Projelerin üretilmesinde görev alan Erhan Acar da Türel Saranlı gibi bir mimardır, o da uygulama süreçlerinin içinden gelmiştir. Türel Hocam kendisine Mimarbaşı yakıştırması yapmıştır.



ODTÜ – KKTC Yerleşkesi gezisi; (Sol Arka: Tanay Saranlı, Tuba Günay); (Sağ: Türel Saranlı, Turgut Tümer, Erhan Acar, Tanju Mehmetoğlu, Baykan Günay); (Sol Ön: Levent Küpeli). (Baykan Günay belgesi, 2008)



Türel Hoca'nın deyişiyle Mimarbaşı Erhan Acar ve Yerleşkeyi inşa eden Türel Saranlı. (Baykan Günay belgesi, 2008)

Sonuç

Türel Saranlı yapan bir kişidir. Kendi açıklamalarına göre ODTÜ'nün kuruluş felsefesinde de bu vardır. Mimarlık fakültesinin kuruluş yıllarında eğitime katkıda bulunan ünlü isimler de akademisyen değil, meslek adamıdır:

Yollanmışlar ama akademisyen haline dönüşmüş insanlar değildiler. O, eğitimle ne kadar olabilir ki. Hepsinin profesyonel ehliyetleri vardı, bizim Türk hocalarımız da öyleydi. Otto Spreckelsen neticede meslek mensubuydu, mimardı, hoca değildi ki. Taro Amaro da mimar, Joe J. Jordan da mimar, hepsi mimar, bildiğimiz anlamda, düz mimardı. Bunun, kendine göre getirisi de, götürüsü de olmuştur, tam ölçemiyorum, iyi midir, kötü müdür, tam bilemiyorum. Değişik kademelerdeki, ünvandaki insanlar ayrı gibi gözüküp, ayrı davranamıyorlardı. (Saranlı, 2007)

Türel Hoca mimari proje yapma işine girmemiş, kendi ifadesiyle; "Bize kimse birşey öğretmemiş aslında, bizi eğitmişler diyorum. Anlatıyorlar birşeyler gidiyorlar, ama o proje üretme süreciyle ilgili savaşı biz yaşadık ve okuldan çıktıktan sonra ben 7 yıl kendime gelemedim. Mezun oldum, yüksek lisansımı almıştım, ama mimarlıkla ilgili hiç birşey bilmiyordum." (Saranlı, 2007)

Burada kendisine haksızlık ediyor diye düşünüyorum. Daha önce değinildiği gibi, ODTÜ Kuzey Kıbrıs Yerleşkesi, Türel Saranlı'nın yönetiminde gerçekleştirilmiştir. Kuramsal olarak güncelliğini yitirmeyen sürdürülebilirlik, ekolojik planlama, evrensel tasarım gibi kavramların en temel özelliğinin mekân ve bunun kurgusunun olduğu fakültemizin temel düşüncesidir. Mekânı ve yeri üretmede planlama, tasarım ve mimarlık bütünlüğü ODTÜ Kuzey Kıbrıs Yerleşkesinin temelini oluşturur.

Sonuç olarak, mimarlık fakültesi hiç bir ticari kaygı gözetilmeden ODTÜ ruhuyla üretilen bu çevreden gurur duymalıdır. Bu süreçte rol alan fakülte elemanlarının yanı sıra desteğini esirgemeyen ODTÜ toplumu ile yöneticilerine de teşekkür edilmelidir. ODTÜ / KKTC Yerleşkesi Tasarım Projesi, 2013 yılında TMMOB Şehir Plancıları Odası tarafından düzenlenen Raci Bademli İyi Uygulamalar Ödülüne değer bulunmuştur. Sonuçta iyi uygulanmamışsa bir proje değer kazanamamaktadır. Sanırım burada en çok anılması gereken kişi Türel Saranlı'dır, yapmayı bilen kişi görevini titizlikle yerine getirmiştir.

Türel Hoca'mı anarken içimde kalan bir konuyu da açığa vurmak isterim. Neredeyse tümüyle ODTÜ Mimarlık Fakültesinin bir ürünü olan ODTÜ Kuzey Kıbrıs Yerleşkesinde bir mimarlık fakültesi bulunmamaktadır.



MESLEKTAŞIM VE HAYAT ARKADAŞIM TÜREL Tanay Saranlı*

Altmış altı yıllık meslektaşım ve hayat arkadaşım Türel ile olan anılarımızı satırlara sığdırmak olası değil. Bu nedenle beraberliğimizin başlangıç anısını aktaracağım. 1958 yılı Haziran ayında zorlu dört sınavdan sonra üniversiteye kırk kişi olarak kabul edildik. İki aylık eğitim sonunda on sınav ve bir mülakatla yirmi beş kişi mimarlık fakültesine, diğer arkadaşlar da mühendislik fakültelerine alındı.

Sonbaharda birinci dönem çizim dersi aldık, ikinci dönem temel tasarım dersi başladı. İlk projemiz 35x35 bir küp içerisine bir hacim tasarlamasıydı. Daha doğru dürüst aramızda arkadaşlıklar gelişmemişti. Yalnız ben Serim Gürsoy (Denel) ile hala hiç kesintisiz devam eden çok sağlıklı bir arkadaşlık kurmuştum. Bu projede kendimizce çözümler üretip sınıfa gittiğimizde bütün sınıf arkadaşlarımız ve ben de çözümlerden oluşan küp içerisine panolar asarak çözümler getirmiştik. Yalnız

Türel ve Ergün Subaşı arkadaşlarımız, çevresi kapalı ve yer yer açık bölümlerde, içerdeki hacim geçişleri gözükken çözüm getirmişlerdi. Biz bütün sınıf, özellikle bu iki çözümü çok beğendik ve hepimiz "işte bu dedik".

Jüri sonunda bazı arkadaşlar A, B, C aldılar, ben D aldım. Türel ve Ergün F aldılar. Bütün sınıf bu sonuçtan hiçbir şey anlayamadık. Ben onlar için çok üzülüm. Türel ilk o zaman ilgimi çekmişti.

Üniversitemiz evrensel yapıya sahip olduğu için, sene sonu yaz döneminde İtalyan Hükümeti ODTÜ Mimarlık Fakültesinden yirmi beş öğrenciyi İtalya'ya davet etti. İki Amerikalı, bir Türk hocayla ve vapurla Napoli'ye vardık. İtalyan mimarlık öğrencisi mihmandarımızla Napoli ve Roma'yı gezdik.

Ertesi gün Floransa'ya hareket edecektik. Türel ve Serim'in de beraber olduğu bazı arkadaşlarla yatmadan önce kaldığımız pansiyonun merdivenlerinde otururken bende feci bir sancı başladı. Ertesi gün Roma'da çok ağır bir mide ameliyatı geçirdim. Grup geziye devam ederken Serim, babam gelinceye kadar yanımda kalıp sonra gruba katıldı. Beş gün komada, on iki gün hastanede kaldım.

Hocalarımız ve arkadaşlarımız geziyi tamamlayıp vapurla Torino'dan Napoli'ye gelinceye kadar babamla bir pansiyonda kaldık. Babam beni Napoli limanına götürdü. Bütün grup arkadaşlarımız ve hocalarımız vapurun durduğu sürede Napoli'yi gezmeye gitmiş. Yalnızca Türel küpeşteye dayanmış olarak beni bekliyordu. Babam beni ona teslim edip görevi

Yeni mimarlık fakültesi önünde
Sn. İsmet İnönü'den yüksek lisans
diplomasını alırken, 1963





New York'a yolculuk

nedeniyle Hollanda'ya hareket etti. Ben ağır ameliyat nedeniyle çok güçsüzdüm. Türel yolculuk boyunca bana bebek gibi baktı.

İşte böyle başladı. 1963 yılı Temmuz ayında Türk Ocağı'nda evlendik.

Zor bir insandı. Çünkü prensipleri vardı. Duygularını sözlü ifade etmez, saygı ve sevgi dolu yapısını davranışlarıyla

aktarırdı. Yapısı tek ve hürdü. Bütün yaşantımız boyunca hem günlük hayatta, hem de meslek hayatımda hep desteğimdi. Birlikte ülkemizin çalkantılı ve zor zamanlarına göğüs gerdik. Her zaman her iki aileye de iyi bir evlat, iyi bir eş, iyi bir baba, iyi bir öğretmen ve iyi bir insan olarak yaşadı. Artık O sonsuzluğa geçti... Serim Hoca ise hala yanımda.

İlk hocalık yıllarında

